

דף פרפראות לך לך

לעילוי נשמת: פיליפ בן עזיזה פולט ז"ל | אסתר בת חביבה ע"ה

להצלחת: יעקב בן אורה הי"ו - אושרית בת חנה תחי' | משה בן לאה הי"ו | יונתן בן אלישבע הי"ו

מיכאל מאיר בן סמדר הי"ו - יעל חנה בת זהבית תחי' | לזווג הגון: דוד בן אורה נ"י | רפואת: מיכל בת רחל תחי'

"לך לך" (י"ב - א')

ר' שמשון רפאל הירש היה דורש ממילים אלו, "לך לך" לך לעצמך, בדרכך שלך, לך בדרך שתבודד אותך מארצך וממולדתך ומבית אביך, מכל הקשרים שהיו לך עד כה. "לך לך" בבדידות, אם שיטת הרוב אינה אמת, עבוד את ה' לבדך! איך יכולנו להתקיים אלמלא ירשנו מאברהם אבינו את אומץ הלב להיות במיעוט!
בספר "נתיבות שלום" הביא בשם האריז"ל שכל אדם נשלח לעולם הזה בשביל 'עבודה' מסוימת בעיני תיקון המידות, ואין אדם יכול לתקן את מה שעל חברו לתקן. וזהו 'לך לך' - אל היעוד שלך, אל התיקון שמוטל עליך לתקן.
ומובא בשם הבעל שם טוב זי"ע, שעיקר הבריאה היא כדי לשבור את הטבע. וזהו 'לך לך מארצך' - לך מהמידות הארציות והמגושמות שלך. וה"בית ישראל" מגור היה אומר: האדם נברא עם מידות ארציות ומגושמות ועליו להתנתק מהם.

"לך לך מארצך" (י"ב - א')

להנאתך ולטובתך. (רש"י) אם הקב"ה הבטיח לו להנאתו ולטובתו, למה זה נחשב לאחד מעשרה ניסיונות - הרי אין קושי לעמוד בניסיון זה, ובפרט אחרי הבטחה מהקב"ה שההליכה תהיה לטובתו, מתרץ ה"שפת אמת", כי דווקא זה הגדיל והחמיר את הניסיון אצל אברהם - כי סוף סוף לא התכוון אברהם כלל להנאתו, אלא "וילך אברם כאשר דיבר אליו ה'" - היינו שהלך רק מחמת ציווי ה' בלי שום נגיעה פרטית. הניסיון היה האם אחרי כל ההבטחות האלו יצליח לשמור על טהרת הציווי ולא יכשל בשמץ של נגיעה.

"ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה" (י"ב - ב')

לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים, ממעטת פריה ורביה, ממעטת את הממון וממעטת את השם, לכך הוזקק לשלשה ברכות הללו. (רש"י) שואל רבי אהרן לייב שטיינמן, מה החיסרון שהדרך ממעטת את השם, אדרבה, דרך ענווה היא, שעדיף ששמו לא יהיה מפורסם, ועד כמה ששמו של אדם לא מפורסם, עדיף לו, א"כ, למה היה צריך ברכה של "ואגדלה שמך"? ותירץ, כיון שאברהם אבינו התעסק בקירוב, להכניס אנשים תחת כנפי השכינה, א"כ, לתפקיד כזה צריך שיהיה אדם מפורסם, שככל שיהיה יותר מפורסם, כך הוא יותר יצליח, וממילא זו ברכה.

"מברכין ומקללך" (י"ב - ג')

יש לדקדק, מדוע שינה הפסוק בלשונות בין "מברכין" שהוא לשון רבים, ובין "מקללך" שהוא לשון יחיד. מבאר ה"משך חכמה", "מברכין" נאמר בלשון רבים משום שברכות רבות תבואנה בעקבות ברכתו של הקב"ה, אחרי שראו שהמברך את אברהם אבינו מתברך, גם אחרים יברכו וא"כ יש כאן מברכים רבים, וזאת תהיה סיבה לברכתם של רבים אחרים שירצו לברך עוד ועוד, כדי לזכות בברכתו של הקב"ה. יוצא א"כ, שחוץ מהמברכים הראשונים, הרי שברכת ה' אשר חלה על ראשם של אותם מברכים ראשונים, תהיה "הסיבה והמסובב" לברכתם של מברכים רבים שיבואו אח"כ. אבל שונה הדבר במקלליו של אברהם אבינו, מקלל יהיה רק אחד, ואחרי שיענש שוב לא יהיו מקללים אחריו. שהרי יראו את עונשו של המקלל שהתקלל בעצמו. וא"כ הקללה לא תחול אלא על ראשו של המקלל הראשון שגרם בקלונו "לסובב" ולהביא על עצמו את קללת הקב"ה.

"וילך אברם כאשר דבר אליו ה'" (י"ב - ד')

כרגיל, ההתלהבות לדבר מצוה הולכת ופוחתת משעה לשעה. אבל אברהם הלך באותו הלהט והחשק שהיה לו "כאשר דיבר אליו ה'" - ההתלהבות לא פגה והרצון לא נחלש.

"ויצאו ללכת ארצה כנען ויבואו ארצה כנען" (י"ב - ה')

שואל רבי יהושע לייב דיסקין, לא מצאנו בפרשה שנאמר לאברהם להיכן ללכת. אדרבה, המקום היחיד שמוזכר הוא "אל הארץ אשר אראך", ושוב לא מצאנו נבואה אחרת שעשויה ללמד את אברהם אבינו איך ללכת, וא"כ איך הגיע לארץ כנען. מתרץ רבי יהושע לייב, רוחו הטהורה של אברהם אבינו, חכמתו ויראתו, הוליכו אותו אל ארץ הקודש. רגליו נשאו אותו מאליהן למקום שצריך היה להגיע, וכל זמן שלא נגלה אליו הקב"ה, הלך להיכן שנשאו אותו רגליו, ורק בשכם התגלה אליו הקב"ה ואמר לו "לזרעך נתתי את הארץ הזאת". אבל רבי יהונתן אייבשיץ מסביר אחרת. הקב"ה התגלה לאברהם אבינו כמה פעמים באמצע הדרך, ובכל פעם אמר לו לאיזו נקודה אחרת עליו להגיע.

ולפי"ז מובן מה שחז"ל פירשו שלא גילה לו את המקום כדי לתת לו שכר על כל דיבור ודיבור. שאם היה מגלה לו את המקום, היתה לו רק מצוה אחת, אבל עכשיו שלא גילה לו והתגלה אליו כמה וכמה פעמים להדריך אותו בדרכו, א"כ על כל דיבור ודיבור ישנה מצווה נפרדת. וזוהי כוונת חז"ל "ליתן לו שכר על כל דיבור ודיבור" - כל דיבור מצוה.

"ויצאו ללכת ארצה כנען ויבואו ארצה כנען" (י"ב - ה')

יש שואלים, מדוע המילה כנען הראשונה מנוקדת האות נ' בפתח, ואילו במילה השנייה מנוקדת האות נ' בקמץ. (אף שלפי כללי הדקדוק כך הוא, כשהמילה נאמרת בסוף פסוק היא מנוקדת בקמץ, - קמוץ לשון סגור, ולכן סוף פסוק מסתיים בקמץ ודוגמאות רבות לכך מצרפים ומצרים, במגילת אסתר מרדכי ומרדכי, אך יש מקום לדרש) מסביר ה"ילקוט גרשוני", הקב"ה אמר לאברהם שהולך הוא לארץ בה יהיה לו מכל טוב העולם. אברהם מגיע לארץ כנען והוא מחפש את הארץ "בפתח", שהכל ברווח פתוח לרווחה, והנה הוא מוצא כנען "בקמץ", הכל קמוץ "ויהי רעב בארץ". הם יצאו בדרכם לכנען בפתח, והגיעו לכנען עם "קמץ". דבר זה נעשה ע"י הקב"ה בכוונה תחילה, כי היה זה אחד הניסיונות הגדולים שנתנסה בהם אברהם.

"וירא ה' אל אברם ויאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו" (י"ב - ז')

יש להבין את לשון הפסוק "ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו", מדוע נכתב עכשיו 'הנראה אליו', מבאר ה"כלי יקר", השכינה לא שורה בחו"ל, ולכן עד עכשיו הקב"ה לא נראה לאברהם, כמו שמצאנו ביונה הנביא שברח לחו"ל כדי שלא תשרה עליו שכינה. וגם אם נאמר לו "לך לך", לא היתה התגלות נבואית במראה אלא בקול, ולכן רק כאן בנה מזבח לה' הנראה אליו, שעד עכשיו רק נשמע אליו ולא יותר. ולפי"ז אפשר לפרש את לשון הפסוק הראשון "אל הארץ אשר אראך", דהיינו רק אל הארץ אשר בה אראה לך במראות הנבואה ולא כמו בחרן שם רק נדברתי אליך. פה אתה שומע ושם אף תראה.

"ויעתק משם ההרה וכו' ויבן שם מזבח" (י"ב - ח')

אברהם אבינו בנה מזבח לה' הנראה אליו. ויעתק, היינו ויעבר. מה העתיק והעביר? מפרש ה"חזון איש": את המזבח שבנה. פרקו, וסתר את אבניו, ונטלן עמו, כדי לשוב ולהקימן. איזו טרחה. וכי חסרות אבנים בהר? אבל מזבח שכבר אברהם אבינו הקריב עליו, קנה קדושה, וקדושה זו תועיל לעבודה הבאה, תקרין שפע והארה. חבל לותר עליה, וכדאי לטרוח.

"ויהי רעב בארץ" (י"ב - י')

מובא במדרש (בראשית רבה פר' כ"ה), עשרה שני רעבון באו לעולם, אחד בימי אדם הראשון, אחד בימי למך, וזה שבימי אברהם הוא השלישי. האחרון שבהם יהיה לעתיד לבוא, וזהו מה שאמר הנביא עמוס (ח' - י"א) "הנה ימים באים וכו' והשלכתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'". ובפרקי דר' אליעזר נאמר, שהרעב האחרון הוא הקשה מכולן.

שואל הרב מפוניבז', הרי אין לך ברכה גדולה מזו שיהיו כולם צמאים לשמוע דבר ה' ומדוע נחשב זאת יחד עם שני הרעב? ומתרץ, טיבו של שנת רעבון, שכולם מסתפקים במועט, וגם אם אין מה לאכול, אנשים שמחים בכל שאריות של אוכל או שתיה, וגם קליפות תפוחי אדמה ייחשבו למוצר יקר, ובשנת בצורת אנשים שותים מים ולא בודקים את טיבם מחמת הצמאון. וזהו גם הפירוש כאן, שהרעב והצמא לדבר ה' יגרום שיסתפקו במועט ולא יחפשו גדולות וגדלות, ולא עוד, שלא מדקדקים אחר טיבם ואיכותם של דברים, ושמחים ומאושרים מכל הבא ליד.

"והרגו אותי ואתך יחיו" (י"ב - י"ב)

שמעתי להעיר, מדוע מדגיש אברהם "ואותך יחיו", וכי אם אותה יהרגו, כבר יהיה טוב. אלא, כשאמר אברהם שיהרגו אותו, אמרה לו שרה, איך יתכן שיהרגו אותך, הרי ה' הבטיח לך ילדים, שנאמר "ואעשך לגוי גדול" ועדיין אין לך ילדים, אז מדוע אתה חושש, הרי יש לך "ביטוח חיים". על זה עונה אברהם, מי יודע, אולי ה' כבר ריחם עלינו ואת מעוברת, ואז "יהרגו אותי ואתך יחיו" ויתקיים בי "ואעשך לגוי גדול".

הקשה רבי חיים קניבסקי זצ"ל: לכאורה למה לא החזיר אברהם את המתנות לפרעה, שהרי נתנום לו רק משום שחשב ששרה אחותו? וי"ל, משום דטעות עכו"ם מותרת, כמבואר בב"ק (ק"ג:), ואם יחזירים יעבור על 'לא תחנם'.

"למה לא הגדת לי כי אשתך היא למה אמרת אחתך היא" (י"ב - י"ח - ט"ט)

שואל ה"חתם סופר", אברהם לא הספיק להגיד מילה וכבר לקחו ממנו את אשתו, ועוד באים אליו בתלונות "מה זאת עשית לי"? למה לא אמרת כי אשתך היא? וכי אברהם עשה משהו?

ומתרץ, הטענה של פרעה לאברהם היתה, שאם היית אומר לי שהיא אשתך לא הייתי לוקח אותה אלי, כי לא מתאים לי להתחתן עם סתם אשה, אבל אחרי שאמרת שהיא אחותך, הרי שהיא "מיוחסת" וא"כ אני כן יכול לקחת אותה לאשה. וזה מדויק בפסוק "למה אמרת אחותי היא ואקח אותה לי לאשה".

רבי שלמה גנצפריד, בעל ה"קיצור שולחן ערוך", בספרו אפריון שואל שאלה זו ומרחיב, מדוע שאל פרעה את אברהם אבינו שתי שאלות, הרי עיקר הטענה היא שלא אמר שהיא אשתו, ולמה הוצרך להוסיף "למה אמרת אחותי היא".

ותירץ, במגילת אסתר כתוב (ב' - ו') שמרדכי ציווה על אסתר שלא תגיד את עמה ואת מולדתה. והטעם, שאחשוורוש יחשוב שהיא ממשפחה בזויה, ולא יקחנה לאשה, כי אין כבוד למלך לקחת אישה ממשפחה בזויה.

ולפ"ז, אם אברהם היה אומר על שרה רק שהיא אינה אשתו ולא היה אומר "אחותי היא", יתכן שלא היה פרעה לוקח אותה לאשה, כיון שלא ידע מי היא ומי משפחתה. אך כיון שאברהם אמר "אחותי היא", לא חשש פרעה שהיא ממשפחה בזויה, שהרי היא ממשפחת אברהם שהיה מפורסם בכל העולם. וזה מה שטען פרעה לאברהם שעשה איתו שתי רעות. האחת, למה לא אמרת שהיא אשתך, וגם מה שאמרת לי "אחותי היא" ולכן לקחתה לאשה, כי אם לא היית אומר לי שהיא אחותך, לא הייתי לוקח אותה לאשה, שאולי היא ממשפחה בזויה.

כוחה של אמונה

"וילך למסעי" (י"ג - ג') - 'בחזרתו פרע הקפותיו'. (רש"י) סיפר ה"פני מנחם", בילדותו שאל את אביו ה"אמרי אמת", כיצד לווה אברהם אבינו בהליכתו למצרים מבלי שידע היאך יהיה בידו לפרוע את חובותיו, ולא חשש שיהיה בכלל 'לוה רשע ולא ישלם'... והשיב לו, שהרי הקב"ה כבר הבטיח לו אברהם אבינו שיגדלנו בעשירות מופלגת, ומכיוון שאמונתו הייתה עזה ואיתנה, והיה ברור לו שהקב"ה 'שומר הבטחתו', אזי היה בטוח בכל לבו בלא שום פקפוק וספק שאכן יזכה לעשירות, ויוכל לעמוד בהתחייבותו ולשלם את ההלוואות. (וע"ע לעיל י"ב - א' מה שהבאנו בשם ה"חתם סופר").

שאלו את ה"פני מנחם", שאכן אברהם אבינו לווה על סמך בטחונו בהקב"ה, אך כיצד האמינו לו אחרים והסכימו להלוות ל'הולך דרך' שאין ברשותו כלום... ותירץ, אמונתו של אברהם אבינו היתה כה עזה וברורה, עד שממילא השפיע גם על אחרים שאף הם יאמינו.

לגור בשוויץ או בארץ ישראל?

סיפר רבי משה שמואל שפירא: יהודי מציריך שבשוויץ שאל את מרן הרב מבריסק זצ"ל האם יכול הוא לעלות לארץ ישראל או שעליו לחשוש מפני ענין חינוך הילדים שאינו פשוט כלל בארץ.

והגרי"ז השיב לו שבציריך הוא המחנך את ילדיו, אך בארץ ישראל הרחוב יהיה המחנך. והוסיף ואמר "וכי החשש הוא רק מפני חינוך הילדים, והרי גם על עצמך יש לך לפחד!" שכן נאמר (דברים כ"ט - ט"ז) "ותראו את שקוציהם ואת גילוליהם עץ ואבן", כלומר שראו שאליליהם מאוסים כשקצים וסרוחים ומאוסים כגלל (רש"י, שם), ואף על פי כן נאמר אחר כך "פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה" כי אף שמתחילה היו מאוסים בעיניהם מכל מקום עצם הראיה והשהייה במקומות כאלה משפיעה על האדם ומחדירה בו משיכה ושייכות לתרבות הגויים.

הרב שפירא סיים באמרו שהשקפה זו צריכה לשמש לנו כקו בחיים, שבכל מקום שיש סכנה להיות מושפע אפילו מראיה בלבד, אין להתחשב בשום נימוסי קירבה או חברות, כי הצו האלוקי במקרים אלו הוא "לך לך" "לך לך מארצך".

בספר "אוצר אפרים" עמד על נקודה מעניינת. הניסיון הראשון של אברהם אבינו היה "לך לך מארצך", והניסיון האחרון "לך לך אל הר המוריה", הנקודה המחברת בין הניסיונות, ב"לך לך" הראשון נצטווה אברהם אבינו לוותר על העבר שלו, ובשני "לך לך אל הר המוריה" לוותר על העתיד שלו. ובשניהם עמד.

הסבר זה מתאים לביאורו של ה"בית הלוי" על הפסוק "ואנוכי עפר ואפר" (לקמן י"ח - כ"ז) - שאמרו אברהם אבינו, לעפר אין עבר ויש עתיד, כי אפשר להצמיח בו, לעומת זה לאפר יש עבר ואין עתיד. וזה מה שאמר אברהם אבינו "ואנוכי" הניסיונות שלי הם "עפר ואפר" לעזוב את העבר שלי ולהקריב את העתיד שלי.

ולפי זה מובן מה שהגמרא אומרת "בזכות עפר ואפר זכו לעפר סוטה ולאפר פרה אדומה" - שהעפר מברר את העבר של הסוטה, והאפר מטהר את עתידם של הטמאים.

מתי אפשר לצאת מהארץ?

"ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה וכו' כי כבד הרעב בארץ" (י"ב - י') - מדוע נזכר פעמיים בפסוק ענין הרעב בארץ? אומר רבי זלמן סורוצקין בספרו "אזנים לתורה" ידוע שאברהם אבינו הקפיד על מצוות התורה, עוד בטרם נתינתה בהר סיני. ע"פ ההלכה, אין ליהודי לרדת מארץ ישראל לחוץ לארץ סתם כך. אך הדבר מותר כאשר אין אפשרות לקנות אוכל בארץ ישראל. אברהם אבינו הקפיד על הלכה זו. כאשר היה רעב בארץ, עדיין לא ירד אברהם לחוץ לארץ. מתי ירד מצרימה? רק כאשר "כבד הרעב", ובארץ לא נתן היה להשיג מזון כלל, רק אז הרשה אברהם אבינו לעצמו לרדת למצרים, לכן הדגישה התורה שוב כי "כבד" הרעב בארץ.

אל תתרץ תרוצים

"ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט" (י"ג - ז') - שואל רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל, אברהם שהיה ראש וראשון לקרב אנשים תחת כנפי השכינה, איך הציע להיפרד מלוט ואינו מנסה להחזירו בתשובה על הגזל שרעה בשדות אחרים? ומתרץ, שכאשר נודע לאברהם שלוט גונב, הוא ביקש לדעת את מניעיו. אילו לוט היה עונה לו שחסרים לו מזומנים, היה אברהם מסתפק בשיחת מוסר ומשאירו אצלו. אבל לוט השיב תשובה מפולפלת, שבה טען כי מאחר וה' הבטיח לתת לאברהם את כל הארץ ואין לו ילדים, הוא לוט היורש היחידי, וממילא מותר לו לקחת על החשבון כל העולה על דעתו. כששמע אברהם אבינו את הנימוק "ההלכתי" הזה, אמר מיד "הפרד נא מעלי" - אינני מתעסק עם "צדיקים", אלא אך ורק עם גויים, הרוצים באמת לקבל את דבר ה' ולהתגייר.

צדיק או רשע?!

"ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לא-ל עליון" (י"ד - י"ח) - מקשה ה"אור החיים" הקדוש מדוע באמצע הסיפור על מלך סדום מכניסה התורה שמלכי צדק הוציא לחם ויין? ומתרץ - התורה באה להראות לנו את ההבדל בין צדיק לרשע. מלך סדום הרי חייב לאברהם את חייו וחיי כל הנפשות ורכושו שהציל, ובכל זאת בא לקראתו בידיים ריקות, כך הוא דרכו של רשע. לעומתו מלכי צדק, הרי הוא שם בן נח (כמבואר ברש"י כאן ובגמ' נדרים ל"ב:), והוא קיבל את פני אברהם בלחם ויין למרות שלא היה חייב לו כלום, כי כך הוא דרכו של צדיק.

נקודה למחשבה

"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך" (י"ב - א') - לקח רב טמון במה שנצטווה אברהם אבינו לצאת ממקומו. וכך מבאר רבי משה שמואל שפירא זצ"ל ראש ישיבת באר יעקב, בספרו "זהב משבא". אברהם אבינו כבר בגיל שלוש הכיר את בוראו (נדרים ל"ב.), ועמד במסירות נפש נגד נמרוד ואביו וכל הדור כולו (רמב"ם פ"א מע"א ה"ג) והפיץ ברבים את דבר האמונה בה', אעפ"כ היה חשש שאם ישאר בארצו ומולדתו ובבית אביו יראה את מעשיהם ויושפע מהם, וכדי למנוע זאת ציווה ה' לצאת משם. ללמדך שגם אדם הגדול ביותר אינו חסין מהשפעת הסביבה המסוכנת כ"כ לרוחניותו. וכפי שהארץ בזה הרב דסלר זצ"ל במכתב מאליהו (ח"א עמ' 153) שאף שסבורים הבריות שהשפעת הסביבה עושה רושם רק על צעירים וחלשי דעת, האמת אינה כן, כי עושה היא רושם אפילו על האדם היותר גדול.

רעיון מהפרשה

מכירים את הביטוי, דין פרוטה כדין מאה? אף אחד לא מצטער כשנאבד לו שקל כמו שנאבד לו מאה. אבל לקחת מהשני שקל זו אותה שחיתות כמו שלוקחים מאה. בפרשתנו אברהם יוצא למלחמה בכדי להציל את אחיינו לוט, אבל כאשר הוא מנצח, הוא מביא את הרכוש הגזול עוד לפני שהוא משיב את לוט. אברהם מסביר לנו שמבחינתו המלחמה היא על צדק וערכים. כי מבחינת צדק גם נטילת חירות השני וגם נטילת כספו הם שחיתות!

אקטואליה בפרשה

דומה שהביטוי 'היהודי הנווד' מקבל משמעות עמוקה יותר, אבל הפעם אידיאלית, דווקא בפרשתנו לאחר שבעים וחמש שנה של עשייה פורה והמון ספוק, זמן שבדרך כלל אנשים כותבים כבר ספר טוב על פועלם, מבקש הבורא מאברהם אבינו לעזוב את הכל ולהתקדם הלאה. לעזוב את כל הפרויקטים המבורכים ולכבוש יעד נוסף. כי יהודי תמיד צריך ללכת. תמיד להתקדם ליעד רוחני נוסף ואף פעם לא להסתפק במה שכבר רכש. כי ליותר טוב אין גבול!

הפתגם: הסוד שבאושר לא טמון בעשיית מה שאנחנו אוהבים,

אלא באהבה של מה שאנחנו עושים!!

~ שבת שלום ומבורך ~

לתרומות \ לקבלת העלון - DAF126123@GMAIL.COM